

Denken over tanks

Columns - 28 februari 2023 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

Je hoort ze direct als je uitstapt. Eerst lijkt het hier een treinstation zoals er vele in Duitsland zijn; er stoppen alleen stoptreinen, een paar pubers hangen tegen een vervallen muurtje. Maar dan hoor je de schoten - eerst mitrailleurvuur, dan het zware geschut van een tank, donderend door de vroege middag. Het oefenterrein van de *Panzertruppenschule* - de tankschool van de Duitse Bundeswehr - wordt ook vandaag weer gebruikt.

Ik had niet gedacht ooit over tanks te zullen schrijven, maar het Duitse politieke debat van de afgelopen maanden ging nu eenmaal vooral dáár over. De Duitse media, die er tot aan de Russische inval in Oekraïne juist alles aan deden om voor de vernietigende aspecten van wapens te waarschuwen, stonden ineens vol over de 'goede eigenschappen' van het Duitse tanktype Leopard 2 - de mogelijke 'gamechanger' in de verdediging van Oekraïne, volgens de Duitse minister van Defensie.

Ik stap op mijn vouwfiets en rij het stadje binnen. Munster in de deelstaat Nedersaksen - niet te verwarren met de universiteitsstad Münster in Noordrijn-Westfalen — is al bijna 200 jaar een soldatenstad. Eerst was hier het Pruisische leger gestationeerd, daarna zaten er de nazi's, de geallieerden, de NAVO-partners en de Bundeswehr. Maar toen in 2011 de Duitse dienstplicht werd afgeschaft (officieel: uitgesteld), verdween dit plaatsje met zijn 15 duizend inwoners uit de publieke aandacht.

Dat is nu veranderd. September vorig jaar begon het, vertelt de militair historicus Ralf Raths, directeur van het *Panzermuseum* van de Bundeswehr, als hij me enigszins vermoeid een hand geeft. Ineens stroomden alle grote media naar Munster om te horen hoe het nu eigenlijk zit, met die Duitse tanks. De Bundeswehr zelf bleek niet zo spraakzaam, maar Raths, politiek links, haar in een staartje, bleek een dankbaar aanspreekpunt. Hij vergelijkt zich zelfs grappend met Christian Drosten, de viroloog die in de coronacrisis het land over virussen moest vertellen - Raths doet het nu met tanks.

Merlijn Schoonenboom verbindt in zijn maandelijkse column persoonlijke ervaringen

met bredere maatschappelijke ontwikkelingen in Duitsland.

De Leopard 2 staat aan het eind van de honderdvijftig tanks in de hallen, chronologisch opgesteld van de Eerste Wereldoorlog tot nu. Eén ding staat voor Raths in zijn museum voorop: mythes, de vele mythes rondom tanks, dienen ontkracht te worden. De tank is tenslotte altijd óók een cultureel product geweest, een symbool voor de omgang met het leger in een bepaalde periode. Dat is bij de Tiger van de nazi's - toen het begon met die Duitse gewoonte om hun tanks de namen van katachtigen te geven - niet anders dan bij de Leopard 2.

Zijn eerste symbolische rol kreeg de Leopard als succesvol Duits exportproduct in de Koude Oorlog, maar inmiddels heeft hij overduidelijk een nieuwe symboolfunctie gekregen - passend bij een nieuwe Duitse realiteit. Boris Pistorius, de nieuwe minister van Defensie, zei het vorige week nog, toen hij in Munster de Oekraïense soldaten bezocht die in de tankschool met de Leopards leren omgaan. Ondanks de kritiek op de 'aarzelende houding' van Olaf Scholz blijkt Duitsland nu de op twee na grootste leverancier van wapens aan Oekraïne te zijn.

Duitsland, het land dat nog altijd met zijn oorlogsverleden worstelt, staat ineens daar waar het nooit had gedacht te komen; vooraan bij militaire hulp in een Europese oorlog. De grote aandacht voor de tank is een soort pars pro toto van de nieuwe realiteit van oorlogsdreiging en herbewapening geworden. De tank is bij de voorstanders uitgegroeid tot symbool voor de 'verdediging van de vrijheid', maar voor de tegenstanders is het zware geschut het begin van de escalatie richting een Derde Wereldoorlog.

Raths heeft een duidelijke boodschap voor deze nieuwe Duitse realiteit. Op de gevel van zijn museum heeft hij al in 2018 een citaat van Walter Benjamin laten aanbrengen: *'Wer aber den Frieden will, der rede vom Krieg'*. Wie vrede wil, stelt Raths, die moet realistisch over oorlog kunnen praten. In de opgewonden heroïsche beschrijvingen van de Leopard 2 ziet Raths een nieuwe mythevorming die gerelativeerd moet worden, want deze tank zal in zijn eentje niet 'de *gamechanger*' zijn. Maar doen alsof vrede vanzelf wel komt, zonder wapens om zich te verdedigen, is toch ook geen oplossing.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/54268/denken-over-tanks>